

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ METROPOLIHALLINTOA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

KHALL 21.01.2015 § 2

Valmistelija: kunnanjohtaja

Hallitus linjasi 29.8.2013 rakennepoliittisessa ohjelmassaan, että metropolialueen kilpailukyky varmistetaan, estetään segregatiota sekä tehostetaan maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnittelua ja toteutusta edistämällä alueen kuntaliitoksia ja kokoamalla sen tueksi metropolihallinto, jonka ylin päättävä toimielin on vaaleilla valittu valtuusto.

Metropolihallinnon tehtäväksi tulee metropolikaavan laatiminen ja sen toimeenpanon varmistaminen sekä seuraavat julkishallinnon tehtävät: joukko- liikenteen suunnittelu ja hoitaminen (HSL), HSY:n ympäristöasiat sekä Uudenmaan liitolta siirtyviä tehtäviä. Toimivan asuntopolitiikan toteutumisesta ja metropolihallinnon muista tehtävistä sovitaan lainvalmistelun jatko- työssä. Metropolihallinnolle turvataan kunnista riippumaton rahoitusratkai- su nykyisten kuntayhtymien tuloilla, valtionosuuksilla ja valmistelussa tar- kentuvalla rahoitusratkaisulla. Metropolihallinnolle ei tule omaa verotusoi- keutta. Metropolihallinnolle tulee vaaleilla valittava valtuusto, jonka vaali- tavassa huomioidaan alueellinen ja puoluepoliittinen edustavuus.

Metropolihallintoa koskevaa lainsäädäntöä valmistelevala työryhmän toimi- kauden päättymisen 15.9.2014 jälkeen luonnos hallituksen esitykseksi on valmisteltu ministeriöiden virkamiesten yhteistyönä. Vaalijärjestelmävaihtoehtoa ovat työstäneet puolueiden puoluesihteerit. Hallituksen esitystä ei ole vielä poliittisella tasolla lopullisesti linjattu. Luonnos hallituksen esityk- seksi on esityksen vaikutusten arvioinnin osalta vielä puutteellinen, ja esi- tystä tullaan täydentämään lausuntojen perusteella.

Valtiovarainministeriö pyytää jakelussa mainituilta tahoilta lausuntoa metropolihallintoa koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta sekä siihen liittyvästä valtioneuvoston asetuksesta koskien metropolihallinnon valtion- avustuksia. Hallituksen esitysluonnos on vielä tässä vaiheessa virkamiesesi- tys.

Lausunnonantajia pyydetään lausumaan erityisesti alla olevista kysymyksis- tä. Lausuntoa antavia tahoja pyydetään arvioimaan hallituksen esityksen luonnosta oman kunnan/organisaation näkökulman ohella metropolialueen kokonaisuuden näkökulmasta käsin.

Kunnat voivat toimittaa oman lausuntonsa ohella myös haluamiensa kun- tien kanssa yhteisen lausunnon.

Päätösehdotus (kunnanjohtaja):

Kunnanhallitus antaa metropolihallintoa koskevasta hallituksen esitysluon- noksesta seuraavan lausunnon:

Metropolihallintolakiehdotukseen 1) liittyvät kysymykset

1a. Metropolihallinnon tarkoitus ja tavoitteet

"Metropolihallinnon perustamisen tarve ja tavoitteet tuotaisiin esiin lain tarkoitusta koskevassa säännöksessä. Lain tarkoituksena olisi koota ja järjestää metropolialueen maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevien tehtävien hoitaminen. Tätä tarkoitusta varten perustettaisiin metropolihallinto. Lain tavoitteina olisi metropolihallinnon perustamisella ja tehtävien kokoamisella luoda edellytyksiä metropolialueen kuntien yhteistyön tiivistämiselle sekä kuntarajat ylittävälle päätöksenteolle ja edistää metropolialueen sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestävä kehitystä, alueen kansainvälistä kilpailukykyä ja elinvoimaa. Myös päätöksenteon kansanvaltaisuus olisi metropolihallinnon perustamisen ja lain keskeinen tavoite".

Lain tarkoitus ja sen tavoitteet ovat kannatettava asia. Kuitenkin voidaan kriittisesti kysyä sitä, että ovatko keinot tavoitteeseen pääsemiseksi loppuun saakka harkittuja ja oikeita, koska metropolihallinto päinvastoin lisää paitsi hallinnon tasoja, niin myös rikkoo aiempia toimivia yhteistyörakenteita. Etenkin asumisen, liikenteen, työpaikkojen ja ympäristönäkökohtien yhteensovittaminen vaativat vahvan maankäytön suunnittelun kehityskuvan sekä seudun rakennetta ohjaavan kuntien yhteisen maakunta- ja yleiskaavoituksen. Näiden tehtävien hoitamiseksi on jo olemassa riittävä lainsäädäntö ja riittävät hallintoelimet ilman uutta erillistä metropolihallintoa.

1b) Metropolihallinto ja jäsenkunnat.

Askolan kunta ei hyväksy sitä, että pääkaupunkiseutu olisi oma hallinnollinen metropolialue ja että sekä itäinen että läntinen Uusimaan muodostaisivat jäljelle jääneen Uudenmaan liiton tai että itäisen ja läntisen Uudenmaan alueen kunnat liitettäisiin muihin maakuntien liittoihin. Uusimaa tulee säilyä yhtenä kokonaisuutena tai koko maakuntahallinto ja sen tehtävät koko maan osalta on asetettava uuteen tarkasteluun.

1c) Metropolihallinnon toimiala ja metropolihallinnolle siirrettävät tehtävät (4 § sekä esitykseen liittyvät lakiehdotukset 2 – 20)

Kunnanhallitus katsoo, että asiat, jotka erillisellä lainsäädännöllä siirrettäisiin pois kuntien toimivallasta, tulee rajata erittäin tarkasti ja yksiselitteisesti tehtävien laajuuden ja viranomaisen toimivallan osalta. Metropolihallinnolle ei voida antaa samanlaista yleistä toimialaa, kuin mitä kunnilla on. Jos metropolihallinto luodaan, niin sen tehtäviin voi kunnan näkemyksen mukaan kuulua ainoastaan metropolikaava (kuntien yhteinen yleiskaava), yleinen liikennejärjestelmä ja asuntotuotannon linjaukset.

Uudelle metropolihallinnolle voidaan antaa lainsäädäntöteitse tehtäviä vain, mikäli voidaan kiistatta osoittaa se, että tehtävien hoitaminen tehostuu ja tuottaa paremman yhteiskunnallisen vaikuttavuuden, kuin nykyinen kuntien oma toiminta tai nykyinen kuntien yhteistoiminta (vapaaehtoinen yhteistoiminta ja/ tai maakuntaliiton toiminta). Keskeisissä MAL-kysymyksissä voidaan valtion ohjausvaltaa kuntiin ja kuntien nykyiseen yhteistoimintaan lisätä tarvittavien tulosten aikaansaamiseksi.

Hallituksen esitysluonnoksessa on teksti: "Metropolihallinto voisi hoitaa myös sille erikseen säädettyjä tehtäviä. Metropolihallinnon jäsenkunnat voisivat perussopimuksessa sopia, että metropolihallinto voisi ottaa

hoitaakseen jäsenkunniltaan muitakin kuin edellä mainittuja tehtäviä”. Kunnanhallitus katsoo, että edellä oleva teksti ei sovi kunnallisen itsehallinnon periaatteisiin, ja jos tällaisesta päätettäisiin tai jos perussopimuksessa niin sovittaisiin, niin asiassa tulisi myös kuulla niitä metropolihallinnon ulkopuolelle jääviä kuntia, jotka kuuluvat nykyisin Uudenmaan liittoon.

1 d) Metropolivaltuusto 5 §)

Kunnanhallitus katsoo, että erillinen vaaleilla valittava metropolivaltuusto on tarpeeton, kun otetaan huomioon metropolihallinnon suppea tehtäväala sekä itseverotusoikeuden puuttuminen

1e) Kunnanhallitus viittaa edellä olevaan. kohtaan 1d).

1f. Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet (14 – 16 §:t)
Askolan kunta katsoo, että asukkaiden osallistumisoikeudet tulee turvata osana kuntalain kokonaisuudistusta.

1 g. Metropolisopimus

Kunta katsoo, että metropolihallintoa koskeva valtion rahoitus ei saa heikentää lainkaan metropolihallinnon ulkopuolelle jäävien kuntien valtionosuusuuksia, vaan kunnille myönnettäviä valtionosuuksia tulee kasvattaa metropolihallinnon verran. Tämä valtionosuus ei saa jäädä sopimuksen varaan, vaan siitä on annettava oma lainsäädännöntasoinen määräys.

1h) Kuntien maksuosuuksien määräytyminen ja valtion rahoitus metropolihallinnolle (18 – 19 §:t) sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi metropolihallinnon valtionosuuksista

Kunta toistaa edellä lausumansa kohdan 1 g.

1i – 1 o. Kunnalla ei ole huomauttamista

1 p. Lain vaikutukset

Kunta kiinnittää vakavan huomionsa siihen, että metropolihallinnon kustannusten arvioidaan olevan hieman yli 790.000.000 euroa, josta uusia kustannuksia on hieman yli 30.000.000 euroa.

Samoin kunta vaatii turvattavaksi sen, että metropolialueen ulkopuolelle jäävien Uudenmaan maakunnan kuntien vaikutusmahdollisuudet säilyvät riittävinä oman maakunnan kokonaisvaltaisen kehittämisen osalta.

2. Maankäyttö- ja rakennuslain muuttamiseen (lakiehdotukseen 16 liittyen) lausunnonantajaa pyydetään erityisesti arvioimaan

2a. Metropolikaavan ohjaus- ja oikeusvaikutuksia osana kaavajärjestelmää
Kunta kiinnittää huomionsa siihen, että yhden maantieteellisesti suppean alueen ja noin viidesosan väestöstä kattavalle alueelle ollaan laatimassa oma erillinen kaavajärjestelmä, joka olisi lisäys nykyiseen kaavajärjestelmään ja –hierarkiaan.

2b – 2c. Kunnalla ei ole huomauttamista

3. Muihin lakiehdotuksiin (lakiehdotukset 2 -15 ja 17 – 20) liittyvät asiat Kunta katsoo, että mikäli esitetyillä lakimuutoksilla on vaikutusta metropolialueen ulkopuolelle jäävien Uudenmaan maakuntaan kuuluvien kuntien ja/ tai niiden asukkaiden asemaan, on asianomaisilta kunnilta pyydettävä erilliset lausunnot ennen asianomaisen lakiehdotuksen hyväksymistä.

4. Muut lausunnonantajan esille ottamat muut kysymykset ja asiat Askolan kunta katsoo, että kunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistusta on valmisteltu jo yli kolmen vuoden ajan vailla mainittavampia tuloksia. Uudistustyö on ollut paitsi taloudellisesti kallista, niin se myös on luonut kuntien välille tarpeettomia jännitteitä ja on ollut pois muusta kehitystyöstä. Muun muassa metropolihallinnon ohella pääkaupunkiseudun kunnilla on valtion määräämä kuntajakoselvitys, ja sekä Keski- että Itä-Uudenmaan kunnat selvittelevät kuntarakenteensa uudistamista.

Samaan aikaan on meneillään sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnon järjestämiseksi ja palvelujärjestelmän uudistamiseksi tähtäävän lakiesityksen käsittely. Kunta katsoo, että kaikkiin uudistamisiin olisi syytä ottaa aikalisä ja mainitut asiat on syytä valmistella siten, että tärkeysjärjestyksessä ensimmäiselle sijalle asetetaan sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavarahoituksen purkaminen ja sen muuttaminen yksikanavaiseksi. Mahdolliset kuntarakenteen uudistamiset ja kuntien yhteistoiminta tulee hoitaa ensisijaisesti kuntien välisin järjestelyin, kuntien vapaaehtoisuuteen perustuen.

Päätös:

Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.

Täytäntöönpano: VM

Lisätietoja: kunnanjohtaja Esko Rautiainen, puh 040 8211 045 tai etunimi.sukunimi@askola.fi